

Наукові інтереси: педагогіка, спеціальна освіта, екологічна освіта, методика викладання української та англійської мови.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LABENKO Alexzandr Vitalievich – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Inclusive Education and Health of Man,

Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian University.

Circle of scientific: pedagogy, special education, ecological education, methods of teaching the Ukrainian Language.

Стаття надійшла до редакції 01. 02. 2019 р.

Рецензент – д.п.н. професор Садовий М. І.

УДК 378.147:793.3

ЛИМАНСЬКА Ольга Вікторівна –

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

<https://orcid.org/0000-0002-4968-7515>

e-mail: Olgalymanska@gmail.com;

БАРАБАШ Ольга Володимирівна –

старший викладач кафедри хореографії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

e-mail: Elezoveta-Victorovna@ukr.net

ДО ПИТАННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сьогодні в нашій державі триває реформування забезпечення освітнього процесу у вищих закладах освіти, що стосується змін в освітніх програмах, навчальних та робочих планів спеціальностей за новими шифрами, методичного забезпечення професійних та практичних дисциплін. Окрема стаття Закону України «Про вищу освіту» визначає права осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, на вибір навчальних дисциплін у межах відповідної освітньої програми та робочого навчального плану в обсязі, що становить не менше 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня освіти. Реалізація цієї статті спонукала вищі навчальні заклади переглянути та удосконалити положення, які регламентують організацію освітнього процесу, у тому числі з обрання студентами вибіркових дисциплін.

Навчально-методичне забезпечення повинно розроблятися у вигляді навчально-методичних комплексів (НМК) з урахуванням важливості якісного набуття студентами знань, умінь та навичок згідно з зазначеними у галузевих стандартах вищої освіти загальних і фахових компетенцій.

Вивчення досвіду провідних ЗВО з впровадження вибіркових дисциплін актуалізується у зв'язку із тим, що на сьогодні існує низка теоретичних та методичних питань щодо конкретизації наповнення курсів за вибором студента.

Аналіз останніх досліджень та

публікацій. Проблема методичного забезпечення вибіркових курсів зі спеціальності «Хореографія» в наукових працях розроблена недостатньо. Деякі аспекти навчально-методичного забезпечення хореографічних дисциплін досліджують Т. Благова, Н. Добролюбова. Дослідниця О. Хендрик вивчає забезпечення навчально-методичним інструментарієм дисциплін сучасної хореографії.

Навчально-методичне забезпечення дисциплін музично-теоретичного спрямування розглядають Т. Дорошенко, О. Дубасенюк, А. Соколова. Формування варіативної компоненти фахової підготовки студентів в умовах реалізації Закону України «Про освіту» вивчає С. Солодухін.

Сучасні аспекти методології мистецької освіти стали предметом вивчення Т. Смірної [6].

Отже, недостатня розробка питання в педагогічній науці та необхідність розробки методичних рекомендацій з впровадження вибіркових курсів зі спеціальності «Хореографія» зумовили вибір теми статті.

Мета статті – з'ясувати та уточнити методологічні основи викладання вибіркових дисциплін у фаховій підготовці майбутніх вчителів хореографії та їх забезпечення навчально-методичним комплексом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання методичного забезпечення вибіркових дисциплін потребує з'ясування змісту терміну «дисципліни за вибором». Навчальні дисципліни за вибором

здобувачів вищої освіти, або вибіркової дисципліни – це дисципліни, які вводяться вищими закладами освіти для більш повного задоволення освітніх і кваліфікаційних запитів особи, для потреб суспільства, ефективного використання можливостей закладу освіти, врахування регіональних потреб.

Вибіркові дисципліни професійної та практичної підготовки надають можливість більш повного забезпечення кваліфікаційних вимог на ринку праці, здійснення поглибленої підготовки за спеціальностями та спеціалізаціями, що визначають характер майбутньої професійної діяльності, сприяють академічній мобільності студента та реалізації його освітніх інтересів.

Викладання вибіркової дисципліни здійснюється на основі провідних методологічних підходів мистецької освіти, як: системний, синергетичний, культурологічний, гуманістичний підходи та принцип індивідуалізації.

Системний підхід дозволяє розглядати хореографічну освіту як педагогічну систему. Центральним елементом такої системи стає мета – розвиток творчої особистості майбутнього вчителя хореографії, викладача хореографічних дисциплін, що відповідає завданням суспільства на сучасному етапі розвитку.

Так, метою вибіркової дисципліни «Практикум з хореографічного ансамблю» є ознайомлення студентів з особливостями й засобами організації та проведення учбової, репетиторської, постановочної, виховної роботи з хореографічним ансамблем народного танцю, сприяння розвитку творчих здібностей кожного студента.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Практикум з хореографічного ансамблю» є: формування навичок ансамблевого танцювання; формування технічних навичок виконання програмних танців; вдосконалення хореографічної майстерності майбутнього вчителя; формування навичок артистичної та індивідуальної майстерності; ознайомлення студентів з танцювальною культурою різних народів; вдосконалення навичок техніки виконання українських народних танців; виховання поваги до національних культур; формування навичок участі у концертних заходах, конкурсах, фестивалях з хореографії; формування стійкої мотивації до вдосконалення творчих можливостей; формування навичок самостійної роботи над технікою та манерою виконання програмних танців.

Синергетичний підхід, відзначає Т. Смірнова, «має в своєму арсеналі такі принципи, як: самоорганізація, активність,

адаптивність, варіативність й гнучкість, що дозволяє обґрунтовувати необхідність активності й самоорганізації будь-якої педагогічної системи, роз'яснювати актуальність творчої (усвідомленої та інтуїтивної) мистецької діяльності, гнучкості та варіативності процесу педагогічної взаємодії. Принцип самоорганізації засновується на закономірності, яка розглядає структуру й функціонування мистецької освіти як нелінійний саморозвиток, процес, зумовлений внутрішньою активністю її суб'єктів (студентів і викладачів)».

У результаті вивчення вибіркової дисципліни «Практикум з хореографічного ансамблю» студент повинен **знати**: методику ансамблевого вивчення програмних танців; особливості просторової побудови програмних танців; особливості лексики програмних танців курсу; методику постановочної роботи; методику роботи над вдосконаленням технічних елементів; методику вдосконалення рухів національних танців; методику вивчення різноманітних обертань та інших елементів у парі; основи акторської майстерності; методику підготовки концертних виступів ансамблю народного танцю;

вміти: володіти технікою виконання учбово-тренувальних вправ посеред залу (2-й рік навчання); володіти технікою виконання елементів і вправ з чоловічої та жіночої техніки (2-й рік навчання); правильно виконувати окремі рухи та композиції українських народних танців; правильно виконувати рухи та композиції національних танців; відтворювати манеру виконання національних танців; відтворювати хореографічні композиції на високому виконавському рівні; застосовувати теоретичні знання на практиці.

Зміст культурологічного підходу розкривається завдяки виявленню закономірних зв'язків між розвитком культури й освіти та визначенням єдиної гуманістичної системи цінностей. В процесі оволодіння вибірковою навчальною дисципліною «Практикум з хореографічного ансамблю» студенти готуються до прилюдного концертного виступу. Таким чином відбувається формування уявлення про позитивну роль культури, традицій.

Гуманістичний підхід міцно пов'язаний з принципами особистісно орієнтованого навчання та індивідуалізації освіти. Особистісна орієнтація освіти передбачає, що в центрі виховання та навчання знаходиться студент: його мотиви, цілі, неповторний психологічний склад. Виходячи з них та з урахуванням обраного напрямку розвитку особистості майбутнього професіонала в галузі мистецтва визначаються мета, зміст і форми

організації його навчальних занять, формується, спрямовується й коригується весь процес професійної мистецької освіти.

Особистісний розвиток педагога – хореографа передбачає насамперед розвиток його світогляду, характеру, здібностей, психічних процесів, набуття педагогічного досвіду. У процесі професійно - педагогічної підготовки майбутніх вчителів хореографії відбувається духовне і фізичне становлення майбутнього фахівця, реалізація його природних можливостей на основі засвоєння усіх елементів культури і соціального досвіду, включених у зміст педагогічної освіти.

Як зазначає О. Дубасенюк, – «особистісний потенціал майбутнього вчителя передбачає наявність таких показників: 1) ціннісно-мотиваційна сфера (світоглядний, духовно-моральний потенціал); 2) гуманістична сфера (любов до дитини, розвиток гуманно-моральних відносин до людей, природі, праці, до оточуючого середовища, погляд на дитину як цілісну унікальну особистість, положення згідно якого визначається цінність людини як особистості, її право на вільний розвиток і прояв своїх здібностей – гуманістичний потенціал); 3) професійно значущі знання, вміння та навички, що визначають професійну компетентність (кваліфікаційний потенціал); 4) працездатність (психофізіологічний потенціал); 5) інтелектуально-пізнавальні здібності (освітній потенціал); 6) креативні здібності (творчий потенціал); 7) здатність до співробітництва, колективній організації і взаємодії (комунікативний потенціал)» [4, с. 9].

Формування навчального плану ЗВО зі спеціальності «Хореографія», зокрема блоку вибіркових навчальних дисциплін має відбуватися на основі пріоритету вивчення досягнень загальнолюдської та вітчизняної культури, що сприятиме впровадженню гуманістичних концепцій в мистецькій освіті.

О. Хендрік зазначає, що «для викладання танцю контемпорарі у внз України доцільно розробити педагогічні підходи та методичний інструментарій, наповнити їх логічним змістом, дотримуючи принципу від простого до складного. Крім того, слід зважати на фактор їх адаптації до вітчизняної організації хореографічно-педагогічної діяльності» [5, с. 262].

Процес оволодіння додатковими фаховими компетенціями має такі етапи: початковий етап (1-2 курси) передбачає знайомство студентів з основами професії вчителя хореографії, основами педагогічних знань. Цьому сприяють такий вибірковий курс, як: «Практикум з виконавської майстерності хореографа».

Завдання основного етапу (3-4 курси) є

оволодіння студентами початковими кваліфікаційними фаховими знаннями та вміннями, а також поглиблення набутих раніше знань, завдяки реалізації особисто орієнтованого підходу на практиці. Вибіркові курси цього етапу: «Практикум з хореографічного ансамблю», «Підготовка концертних номерів», «ТМВ українського народного танцю».

Заключний етап (5-6 курси) передбачає фахову підготовку хореографа, яка є підґрунтям подальшого розвитку професійної майстерності та компетентності викладача – практика, викладача – науковця. На цьому етапі викладаються такі вибіркові курси: «Методологія та методи наукових досліджень у галузі хореографії», «Теоретико-методологічні основи хореографії», «Практикум створення концертних та конкурсних програм», «Практикум з ансамблю за кваліфікацією». У випускників виробляється усвідомлене і відповідальне ставлення до професії викладача хореографічних дисциплін, готовність до здійснення професійних задач, спрямованість на творчість. Завершується цей етап фахової підготовки майбутніх викладачів хореографії кваліфікаційним іспитом з перевірки додаткових компетенцій, які закладені у програмах курсів за вибором студента.

Одним з важливих аспектів професійної підготовки майбутніх вчителів хореографії є розвиток дослідницьких та лідерських якостей та умінь студентів-хореографів [1]. Саме тому, на заключному етапі особлива увага приділяється вибірковим курсам дослідницького спрямування.

Аналіз досвіду викладання хореографічних дисциплін свідчить, що значну частину навчально-методичного забезпечення у сучасній підготовці майбутніх вчителів хореографії становлять: наукові та методичні розробки другої половини ХХ ст., які не втратили своєї значущості на сьогодні, але, вони потребують удосконалення згідно вимог реформування сучасної вищої школи; збірки з танцювальним репертуаром часто містять як високохудожні твори хореографічного мистецтва, так і не зовсім цікаві застарілі твори, найбільший інтерес представляють репертуарні збірки окремих хореографічних колективів (самодіяльних та професійних).

Якісну навчально-методичну літературу визначає наявність опису мети конкретної дисципліни з відповідними параметрами, способів стимулювання пізнавально-професійної мотивації і доступне, лаконічне, емоційно-образне розкриття змісту професійного досвіду (знання, вміння, творчий досвід); забезпечення її форми, апарату контролю та корекції.

Дослідниця Т. Дорошенко, стверджує, що методичне забезпечення навчальних дисциплін з урахуванням суб'єктно-особистісного підходу, – «повинно охоплювати всебічно та послідовно процес самореалізації студента від усвідомленої спрямованості навчальних дій на самопізнання, самоусвідомлення через цілеспрямоване використання засобів самоудосконалення та самоконтролю до самоствердження, само презентації» [3, с. 32].

Високий рівень хореографічної освіти забезпечується навчально-методичним комплексом з основної літератури: навчальні та навчально-методичні посібники, методичні рекомендації, робочі зошити, конспекти лекцій і додаткової літератури: інформаційні листи, періодика, репертуарні збірки, матеріали практичних конференцій та семінарів та літератури з інших джерел, у тому числі аудіовізуальні.

Розробка і створення навчально-методичних комплексів для вибіркових дисциплін спеціальності «Хореографія» повинно відбуватися з урахуванням таких принципів: 1) принцип наочності – демонстрація вправ педагогом, образну розповідь, імітація рухів; 2) принцип доступності – навчання від простого до складного, від відомого до невідомого; 3) принцип систематичності – регулярність занять з поступовим збільшенням кількості вправ, ускладненням способів їх виконання; 4) індивідуальний підхід – врахування особливостей сприйняття кожної особистості; 5) принцип захопленості – кожен повинен в повній мірі брати участь в роботі; 6) принцип свідомості – розуміння виконуваних дій, активність [2]. Такий підхід дозволяє забезпечити тісний зв'язок навчального матеріалу з майбутньою професійною діяльністю вчителів-хореографів.

Так, навчально-методичний комплекс з вибіркової дисципліни «Практикум з хореографічного ансамблю» складається з: навчальної програми; навчальної робочої програми; методичних рекомендацій до виконання практичних, індивідуальних занять, самостійної роботи студентів; навчального посібника з курсу.

Наведемо приклад методичних рекомендацій щодо виконання завдань до самостійної роботи студента з курсу «Практикум з хореографічного ансамблю»:

1. *Назва модуля:* Модуль 3. Розвиток творчих здібностей та виконавчої майстерності студентів засобами курсу «Практикум з хореографічного ансамблю» (народно-сценічний танець) другого року навчання.

2. *Назва теми:* Тема 3.1. Учбово-тренувальні вправи посеред залу другого року навчання.

3. Завдання до самостійної роботи:

1) вдосконалити вивчені тренувальні вправи посеред залу; 2) вдосконалити виконання трюків та вправ на техніку; 3) створити вправи для рук та корпусу на основі вивчених рухів; 4) вдосконалити індивідуальні фізичні дані (розтяжка).

4. Список літератури та інших джерел до теми.

5. Загальний список літератури до модуля.

Навчально-методичні комплекси з вибіркових дисциплін спеціальності «Хореографія» дозволяють поглибити уявлення про різноманіття хореографічного мистецтва, розвинути додаткові фахові компетентності, вдосконалити спеціальні компетентності, закладені в галузевих стандартах вищої освіти.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Створення комплексу навчально-методичного забезпечення вибіркових дисциплін є нагальною потребою сьогодення. Якість та відповідність сучасним вимогам НМЗ фахових дисциплін створюють оптимальні умови для розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців у галузі хореографії. Однак, слід зазначити, що такі тенденції, як: не видання нової літератури, зокрема фахової періодики; написання навчальних посібників та підручників, які не мають поширення за межі окремого ЗВО; скорочення доступу до іноземних фахових видань та уповільнення процесу видання нової методичної літератури відповідними центрами мають негативний вплив на процес реформування вищої мистецької освіти.

Практичне значення запропонованого матеріалу визначається можливістю його застосування у якості моделі формування НМЗ вибіркових дисциплін зі спеціальності «Хореографія» в освітньому процесі інших ЗВО.

Подальші дослідження можуть бути націлені на пошук та вдосконалення навчально-методичного комплексу забезпечення якісної професійної підготовки майбутніх учителів хореографії на основі компетентнісної концепції сучасної вищої освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Благова Т. О. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів-хореографів у процесі фахової практичної підготовки / Т. О. Благова // Сер.: Педагогічні науки: зб. наук. пр. Херсонськ. держ. ун-ту. – 2010. – Вип. 56. – С. 244–250.

2. Добролюбова Н. В. Принципи створення навчально-методичного комплексу для навчання майбутніх вчителів-хореографів дисциплінам хореографічної спрямованості [Електронний ресурс]

/ Н. В. Добролюбова. Режим доступу: <http://www.molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/31sept2018/19.pdf>

3. Дорошенко Т. В. Методологічний концепт підготовки майбутніх учителів початкової школи до забезпечення музичної освіти учнів / Т. В. Дорошенко // Вісник Чернігів. націон педагогіч. універ-ту. – 2015. – Вип. 130. – С. 30–33.

4. Дубасенюк О. А. Теоретико-технологічні засади впровадження особистісно орієнтованого підходу у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя / О. А. Дубасенюк // Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід: монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 14–40.

5. Хендрик О. Ю. Проблеми забезпечення навчально-методичним інструментарієм дисципліни «Танець контемпорарі» у ВНЗ України / О. Ю. Хендрик // Культура України. – 2016. – Вип. 54. – С. 255–265.

REFERENCES

1. Blahova, T. O. (2010). *Formuvannia pedahohichnoi maisternosti maibutnix uchyteliv-khoreografiv u protsesi fakhovoi praktychnoi pidhotovky*. [Formation of pedagogical mastery of future teachers-choreographers in the processes of professional practice]. Kherson.

2. Dobroliubova, N. V. (2018). *Pryntsyppu stvorennia navchalno-metodychnoho kompleksu dlia navchannia maibutnix uchyteliv-khoreografiv dystsyplinam khoreografichnoi spriamovanosti*. [Principles of the creation of an educational and methodical complex for the training of future teachers-choreographers for disciplines of choreographic orientation]. Retrieved from <http://www.molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/31sept2018/19.pdf>

3. Doroshenko, T. V. (2015). *Metodolohichniy kontsept pidhotovky maibutnix uchyteliv pochatkovoї shkoly do zabezpechennia muzychnoi osvity uchniv*. [Methodological concept for preparing future primary school teachers to provide musical education for students]. Chernihiv

4. Dubaseniuk, O. A. (2012). *Teoretyko-tekhnolohichni zasady vprovadzhennia osobystisno oriientovanoho pidkhodu u profesiino-pedahohichnii pidhotovsi maibutnoho vchytelia*. [Theoretical and technological principles of introduction of a personally oriented approach in the vocational and pedagogical preparation of future teachers]. Zhytomyr.

5. Khendryk, O. Yu. (2016). *Problemy zabezpechennia navchalno-metodychnym instrumentarium dystsypliny «Tanets kontemporari» u VNZ Ukrainy*. [Problems of providing educational-methodical support to the discipline «Contemporaries dance» in higher educational institutions of Ukraine]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЛИМАНСЬКА ОЛЬГА ВІКТОРІВНА – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Наукові інтереси: хореографічне мистецтво, хореографічна педагогіка.

БАРАБАШ ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА – старший викладач кафедри хореографії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Наукові інтереси: хореографічне мистецтво, хореографічна педагогіка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

LYMANSKA OLHA VIKTORIVNA – Ph.D. in Art History, Associate Professor of the Department of Choreography of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Circle of scientific interest: choreographic art, choreographic pedagogy.

BARABASH OLHA VOLODYMYRIVNA – Assistant Professor of the Department of Choreography of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Circle of scientific interest: choreographic art, choreographic pedagogy.

*Стаття надійшла до редакції 03. 09. 2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор Черкасов В. Ф.*

UDC 456. 89. 01

LYSENKO Liudmyla Oleksandrivna – Ph.D, Associate Professor, Chair of Linguodidactics And Foreign Languages Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University
<https://orcid.org/0000-0001-5732-6317>
e-mail: lysenkoluda78@i.ua

TEACHING SPELLING TECHNIQUES AS AN EFFICIENT TOOL IN LANGUAGE LEARNING

Formulation and justification of the relevance of the problem. Language is a living thing – ever changing, ever adapting and indispensable for human activity. Today there is hardly a teacher or learner of the English language who would not say that, along with pronunciation, English spelling is one of the hardest things to master. For historical reasons, English has adopted

many different pronunciation-to-spelling rules (or their lack, for that matter), which makes learning the spellings of individual words a real challenge.

Analysis of previous studies and publications. Problems devoted to introducing the new technologies in teaching spelling of foreign language are the issues of the research of many foreign researchers as Sheila Waller G., Ruth